

(кар) 2

к 58 НЪОБАНЛАНЫ АХМАТ

кар. 1057 - 1

Тюбешу

КЪОБАНЛАНЫ АХМАТ

Тюбешуу

НАЗМУЛА

СТАВРОПОЛЬ КИТАБ БАСМА
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЁЛЮМ
ЧЕРКЕССК — 1970

**КЕРЕК БОЛСА, АТА ДЖУРТУМ, СЕНИ ЮЧИОН
САНЛАРЫМДА ОТ ДЖАНСА ДА ТЁЗЕРМЕ.
БАШХА МАДАР ТАБЫЛМАСА, БОРЧУМУ
ДЖЮРЕГИМИ КЪАНЫ БЛА ТЁЛЕРМЕ!**

ТЕЛЕРМЕ МЕН БОРЧУМУ

Көрмегенме патчахлыкъны зорлугъун,
Санларымы темир бугъоу кесмегенди.
Билмейме мен афендини окъуун,
Уу чыбыгы джаш этиме тиймегенди.

Байла, бийле хамут салыб бойнума,
Джекмегендиле, танымайма аланы.
Къууанама, махтанама халкъым бла
Мен, Советни эркин ёсген уланы.

Этмегенди киши меннге артыкълыкъ,
Ач гыбыла эммегендиле къанымы,
Ол заманнга эталмайма шагъатлыкъ,
Бююнлюкге бёлеме мен ангымы.

Мен туугъунчу, дуняны джарытыб,
Уллу Октябрь чыракъ болуб джанганды,
Къартны-джашны джюреклерин джылытыб,
Джерибизге джангы тюрсюн салганды.

Эс билгенли, джаш джюрегим кыйналмай,
Есгенме мен партияны къолунда.
Эм келеме эркин джюрюб, абынмай,
Деу Ленинни тартыб кетген джолунда.

Ма аны ючюн борчлума мен халкъыма,
Джан аямай, кюреширме, ишлерме,
Тынчыкъ излей келмегенме джаныма,
Кыйынлыкъдан къоркъмазма мен
кючлерме.

Керек болса, Ата джуртум, сени ючюн,
Санларымда от джанса да, тѣзерме,
Башха мадар табылмаса, борчуму
Джюрегими къаны бла тѣлерме.

ЛЕНИНГЕ

Сен дунягъа
Кѣзюнгю ачдынг,
Кюн ариу чууакъ тийгенде.

Киши да андан
Хапар билмеди
Хоншуларынгда, тийренгде.

Бушуудан толу
Мангылайынга
Салыб огъурлу къолунгу
Сагъыш этгенде,
Киши билмеди
Сени къурарыкъ джолунгу.

Тюрме эшикле,
Хыны этилиб,
Сен къарангыда къалганда,
Кюн тутулганча,
Болуб къалдыла
Патчах къауумдан къалганла.

Этер ишинги,
Толтуруб бошаб,
Къууанч киргенде кёзлеге,
Кюн тийген кибик,
Джарыб къалдыла
Патчах юзюкден ёзгеле.

Сатлыкъ Капланны
Мурдар къоллары

Сеннге тутханда герохну,
Сеннге тиймейин,
Эски джашаугъа
Тийгенча болду аны огъу.

ТЕНГИЗ ДЖАГЪАДА

Сыйдам кёкге сабыр ёрлеб,
Кюн тёппеден къараргъа,
Къарнашчыгъым биргемеди —
Чыкъдым тенгиз джагъагъа.
Джазгъы кюнню чууакълыгъы
Кёзлерими къаматад,
Исси къумгъа, уя салыб,
Тёгюлгенди джамагъат.
Хар кёргенин джибермейин,
Соруб барады джашчыкъ,
Билгенимча, эринмейин,
Джууаб этеме ачыкъ.
Кеме кибик эки джарыб,
Кёк тенгизни тёнгегин,
Чыкъды биреу, мыдах сюзе,
Тёгерекге кёзлерин.
Къаялада дорбунлача,
Ешюнюнде табланы
Джашырыргъа алланганча,

Исси кьумгъа къабланды.
Мучу кёрюб къарнашчыгъым,
Акъырынчыкъ, кьымсыз болуб;
— Не болгъанды ол адамгъа,
Акуламы кабханды! —
Деб къарады кёзлериме,
Кёзчюклери суудан толуб.
Бир кесекни тынгыладым,
Джууаб табмай, анга айтыргъа,
Къанлы урушну къан ызларын
Къайдан болсун сабийчикге
Бусагъатда ангылатыргъа.
— Хо, уланчыкъ, акулады —
Дедим, тилим тутулуб,
Сора кетдим джут сагъышлагъа
Кесим джангыз джутулуб...
— О уланчыкъ! Кеч, тилейме,
Къарнашынгы алдагъанын
Ёсе келсенг, сен билирсе
Ол «чабакъны»
Къаллай чабакъ болгъанын.

АНА ТИЛ

Джетгенинде къарт атамы бойнуна,
Ачы ёлюмню тырнакълары билениб,
Къысыб мени суууй баргъан къойнуна,
Сёлешгенди ахыр кере тиллениб:

«Джашым, джаным, кетеме мен узакъгъа,
Къалдырырча джокъду сеннге байлыгъым,
Къартлыкъ джетиб, тюшгенме мен тузакъгъа,
Кёрню басыб турад эки аягъым.

Къалдырмайма къалгъанлача мен сеннге,
Саут-саба, алтын-кюмюш, харекет.
АНА ТИЛНИ къалдырама биргенге,
Олду сеннге байлыкъ эмда берекет»...

Муну бла бошамагъанд айтырын,
Ахыр кере эштилгенди ауазы:
«АНА ТИЛ...»,—деб, дагъыда бир къайтарыб,
Андан сора сууб къалгъанд ауузу.

Ма ол тилде эшитгенме атамы
Ахыр кере не айтыргъа сюнгенин.
Ма ол тилде этеме мен антымы
Къарт атамы къабырында сюелиб.

Аллай палах тюшсе мени бойнума,
Къысылырча ёмюрлюкге кёзлерим.
Уланчыкъны къысыб мен да къойнума,
Къайтарлыкъма къарт атамы сёзлерин:

«Джашчыкъ, джаным, кетеме мен узакъгъа,
Къалдырырча джокъду сеннге байлыгъым.

Джашай келиб, тюшгенме мен тузакъгъа,
Кёрню басыб турад эки аягъым.

Къалдырмайма къалгъанлача мен сеннге
Сауут-саба, алтын-кюмюш, харекет.
АНА ТИЛНИ къалдырама биргенге,
Буду сеннге байлыкъ эмда берекет».

Алма терекни
Неди чагъыуу,
Берлик тюл эсе кёгетини
Джазгъы кюнлени
Неди татыуу,
Джылытмай эсе джер бетини

Джаугъан джангурну
Неди хайыры,
Кёгертмей эсе кырдыкны
Чыракъ джаныуну
Неди джаныуу,
Берлин тюл эсе джарыкъны

Чокъуракъ сууну
Неди суулугъу.

Боллукъ тюл эсе ичерге!
Къоргъашын окъну
Неди окълугъу,
Оту джокъ эсе ичинде!

Ташкёмюр отну
Неди отлугъу,
Къайнатмай эсе къазанны!
Кёзбаулуку чырай
Кимге керекди,
Джылытмай эсе къарамны!

Тилинг болгъандан
Не хайыр барды,
Джокъ эсе чыртда айтырынг!
Сени джашауунг
Не зат джашауду,
Джокъ эсе халкъгъа хайырынг!!

ИЕСИЗ ЮЙ

Кетгенсе сен туугъан джерден тёнгерек,
Байлыкъ излей, киши адамны джерине.
Чабаса сен, калак итча, тёгерек,
Мууал болуб, шимир къатыб эрнинге.

Оджагындан сен джашагъан юйчюкню,
Алгын кибик, тютюн чыкъмайд, бурулуб,
Арбазынгы басыб тургъан акъ кюртню,
Сууукъ джелле сибирелле, суууруб,

Эртден-ингир терезеси хар юйню,
Къызыл джаныб, кёз тартады кесине.
Сеники уа, кече кюн да буз къатыб,
Къара джамчы джабыб турад юсюне.

Джюрюйсе сен, кюнде кюйюб, къаралыб,
Байлыкъ излеб, киши адамы джеринде,
Къара къаргъа къычырады къадалыб,
Ие болуб юйчюгюнгю тёрюне...

АНАМ

(Лирикалы поэмадан юзюк)

...Башлайым мен хапарымы
Узакъ джылладан.
Ма бюгюн да джюрегими
Ачы къозгъагъан.

Билмейме мен, ол сагъатда
Болдуму хатам,
Мен туугъунчу сакъламайын,
Ауушду атам.

Ол кюнледе нёб джыламукъ,
Тёгюлген болур.
Кёб инсанны джюреклери
Эзилген болур.

Ким билеед сакъларыгъын
Къара кюнню аллымы,
Туз джыламукъ джууарыгъын
Суу орнуна, санымы.

Билсем эди нёз джумарын
Мен тууар кюн атамы.
Къаллыкъ эдим ёмюрлюкге
Бауурунда анамы.

Къаннган болур, атам, джукъунг,
Ашчы кёзюнгю,
Къара джерни джарыб чыкъ да,
Кёргюзт кесинги!..

Алай бла нетти атам,
Джокъламай бизни,

Анам джыйды баууруна
Джети сабийни.

Сабийликде, башхалача,
Кёрмейин насыб,
Кёб сабийли ана кьолда
Есгенме джарсыб.

Хар айтханынг кьулагьыма
Тиеди татлы,
Ким сюеди, анам, сени,
Мен суйген чакьлы!

Бююнлюкде кьарайма да,
Кьырауду чачынг,
Сени юсюнгден тюз джазмасам,
Урлукьду кьачынг.

Тил чыкьгъанлай, ал сёзюмю
Башладым сенден,
Елюгом да атынгы айтыб,
Кьычырыр джерден.

Ишлеб табхан кьыйынынгы,
Кьысыб кьолунга,
Чабханса сен мени таба,
Ачдан абына.

Мен тойгъунчу, ауузунга
Элтмейин къабын,
Хар заманда юйдегинге
Этгенлей табын,

Аталыкъ да, аналыкъ да,
Этиб сен меннге,
Оу-шау болуб, ёсдюргенсе,
Къысыб кесинге.

Кече джатсанг, къол аязынг
Башымы сылай,
Кёб хапарла айта эдинг,
Мен да тынгылай.

Хапарларынг джюрегиме
Терен сингдиле,
Адамлыкъ бла халаллыкъны
Чомарт себдиле.

Сабийликден юретдинг сен,
Халкъны сюерге,
Къартха-джашха, онгсузлагъа
Джарай билирге.

Юретдинг сен, артха турмай,
Тюзлюк джакъларгъа,

Хар кьайда да тау намысны
Кючлю сакъларгъа.

Аны кибик кёб затланы,
Юретдинг меннге,
Аманлыкъдан, учузлукъдан
Къачаргъа кеннге.

Айтханынги барын бирден
Толтурдум десем,
Алдарыкъма адамланы, —
Шагъатымса сен.

Болгъандыла халатларым,
Тилейме, кечир,
Неда сал да бешигиме
Джангыдан ёсдюр...

Ётген кюнле,

Кетген кюнле,

Къайтыгъыз бери,
Ала келиб, къоюб кетмей,
Джокълагъыз мени.

Джашауумда джангылгъанма —
Къарайма тёбен,
Ах, анамдан джангы тууб,
Къалсам эди мен.

Олсагъатда башха тюрю
Джашарыкъ эдим,
Дунияда игилеге.
Ушарыкъ эдим...

ХАЛКЪЫНДАДЫ ДЖЮРЕГИ

Бир таулу джаш айланады къайгылы
Москваны кыйыр сюрем паркында.
Джашуунда сёздю аны байлыгъы,
Джаш джюреги узакъдады, халкында.

Ол кёзюне кёргюзтеди, олтуруб,
Ушакъ эте тургъанларын къартланы,
Эскереди мындан алда мал кютген
Кёк кырдыклы джайлыкъланы, сыртланы.

Ол кёреди, ышарылыб, орамда
Таулу кызыны суугъа кетиб баргъанын.
Ол эштеди узакъ джерден кьуру да
Кобан сууну таууш этиб ургъанын.

Ол эштеди эртден-ингир согъулгъан
Тартыуланы, джюрек суюген джырланы.
Эскереди колхоз тюзде урунган,
Мангылайын акъ тер джуугъан джылланы.

Ок кѣреди мындан кѣраб, сагъышлы
Отджагъада гырджын этген анасын,
Сау этерге йзлейди ол джыр бла
Къыйналгъанны джюрегинде джарасын...

Бир таулу джаш айланады кѣйгъылы
Москваны кѣйыр сюрем паркында.
Джашауунда сѣздю аны байлыгъы,
Джюреги уа узакъдагъы, халкында.

ТАУЛАДА

(Джыр)

Эрденнгиде салкын аяз джелчик,
Тору атымы джалын тарай.
Мен келеме Къарчай таулада
Хар тауушха къулакъ ийиб, тынгылай.

Тегерегим—къарлы мийик таула,
Танг шошлукъда мынгаялла.
Таууш этиб, бузлу шоркъа суула,
Баш энишге тохтаусуз саркъалла.

Ингичге бел мени тулпар атым,
Ехтем бойнун ёрге тутуб.
Тар джолпа бла мийик ауушладан
Барад, тамам садакь окъча, учуб.

Ариулукь бла мени туугъан джуртум
Сукъландырад хар кёргенни.
Сизни чексиз сюеме, тауларым,
Сабийликден, эсими билгенли.

Табигъатны тамаша кьойнунда
Къууанчлыды джаш джюрегим.
Ёмюрлени насыблы джашарбыз —
Деб ышандырад мени джарыкь кёлюм.

Мутхуз бетли тар юйчюкде
Темир тюеди къартчыкь,
Къуш тюклуча, кёкде джюзе,
Себелейди акь къарчыкь.

Джана тургъан темирлени,
Тылы кибик бюклейди.
Чёгюшчюкню басхан джери
От мынчакъла бюркеди.

Эшитмейин бир гурушха
Хар тындыргъан ишинде,
Тюбегенди элли кышха
Гюрбеджини ичинде.

Кыуш тюклуча, кёкню басыб,
Тёшелгенди акъ кьарчыкъ,
Кьарча чыммакъ сакъалы бла,
Темир туюди кьартчыкъ...

Айла, кюнле озадыла зуулдаб,
Кёргюзмейин аякъ басхан ызларын.

О, мени эмилик,

кызыу джюрегим!

Джан да эрит,

кьайгыны кёк бузларын.

Насыб излеб, кьарайса сен энишге,

Тоб деб джерге тюшерикча,

ол кёкден,

Тюшер болса, нек турады тюшмейин,

Тынгы табмай сакълайса да,

бек кёбден.

Касыб излеб, къарайса сен энишге,
Эки джарыб чыгъарыкъча

ол джерден,

Сагъыш эт да, айтчы меннге сен тюзюн,
Бармыд аны кюрешмейин,
чырт кёрген.

Насыб излеб,

къычыраса джашаудан,

Билмей аны тюз къатынгда тургъанын.
Эринме сен

тюзлюк ючюн джырлаудан

Тохтагъынчы таууш этиб ургъанынг.

ДЖЫРЛАГЫЗ, ТЕНГЛЕ!

(Джыр)

Джырлагъыз, тенгле, джырлагъыз,
Тулпар ёмюрню джашлары.

Джырлагъыз, къызла, джырлагъыз,
Джашауну гокка ханслары.

Сизден чыкъгъан джарыкъ джырла,
Санларыма беред къарыу,
Джашагъыз сиз ёмюрлени,
Джолугъузда кёрмей джарсыу.

Къуанчлысыз бюгюн сиз бек,
Джырлагъыз къууанч джырланы.
Тюзлюк джашауда туугъансыз,
Советни ёхтем джашлары.

Джырлагъыз сиз, тохтамагъыз,
Джюрек суйген джырланы,
Тенг джашауда эркин ёсген,
Советни ётгюр къызлары.

Джырлагъыз сиз сагъыш этмей,
Халкълары тулпар ёмюрню,
Кеси ёмюрю джукъланмасын,
Бетигизни джарыкъ нюрю!

НАСЫБСЫЗ КЪАРТЛЫКЪ

Бир азгъын къарт таягъы бла
Джерни тые акъырын,
Суйрей сакъат аягъын да,
Серге ийиб акъылын,
Юйден юйге кириб чыгъа,
Тар орамны узуну,
Бир зат тилей садакъагъа,
Бизни юйге да бурулду.

Менден сора юде киши
Джокъ эд мынга къараргъа.
Не эсе да эсге тюшюб.
Къарт бла ушакъ къураргъа,
Алыб келиб төрге ётдюрюб,
Суусаб салыб аллына,
Ууакъланы да келтириб
Къуйдум къызгъанч къолуна.

Таза кёлден алгъыш этди,
Къарт кетерге ашыгъа,
Бузалмайын халкъ адетни,
Чыкъдым мен да ашыра.
Не эсе да айтырымы
Билген кибик, тёзюмлю
Тохтады да ангарылыб,
Джут къарады кёзюме.

— О, хариб къарт, тилейме, кеч
Табсыз тийсе сорууум,
Джокъмуд сенде къарнаш-эгеч,
Сабийлеринг, джууугъунг!
Неда сеннге сыйлы джуртунг,
Этмеймиди болушлукъ,
Къыйнай болур сакъат бутунг,
Бир джанынгдан — учузлукъ.

Тёзалмайма мынга чыртда
Ата джуртха тюз эсенг,

Халкы насыбын табхан джуртда
Былай учуз нексе сен!» —
Деб кърнашлыкъ сезим бла,
Ачыкъ айтыб кълюмю,
Сагъыш сылай эсими да,
Къртха ийдим кълюмю.

Хата этген сабий кибик,
Кърт энишге къррады,
Бир къркъруулу халгъа кириб,
Къралтыралла къроллары
Селеширге эше халы,
Бираз туруб тентирей,
Сынгаш кибик, уюб къралды,
Джерге таягъын тирей

— Не айтайым сеннге, джашым,
Джокърду меннге чырт кечим,
Дуняда джангыз башым,
Джокър кърнашым, эгечим,
Джокърду мени юйдегим да
Аш салыргъа аллыма,
Джууукърларым, тенглерим да
Басмайдыла къратыма

Хакъ дауларча, къралымдан
Кирмегенди кърыйыным,
Ол себебли къртлыгъымда
Болуб къралдым кърыйынлы;

Халкъ кьолуна сауут алыб,
От ачханда джаулагъа,
Юйдегими, юйюмю атыб,
Мен къачханем таулагъа»...

Мындан сора не айтханын
Эштмей эки къулагъым,
Мен да аныча сынташ болуб.
Сууукъ къан бла къарадым.
Насыбсыз къарт ууакъларын,
Мыдах бюрке орамда.
Сюйрей сакъат аякъларын,
Аууб кетди къарамдан.

Мен сюеме аллай назму джазаргъа,
Тылпыуу бла эритирча бузланы.
Мен талпыйма, тенгим, аллай назмугъа,
Джашар кибик мингле бла джылланы.

Мен сюеме аллай назму этерге,
Кёгертирча ёмюрлюк къум тюзлени.
Мен кюсейме аллай назму, хар эштген
Унутурча тюз иннетден ёзгени.

Мен излейме аллай назму джазаргъа,
Кюйдюрюрча кир иннетли инсанны.
Мен талпыйма аллай таукел назмугъа.
Хорламлагъа элтир кибик хар джанны.

Мен сюеме аллай назму джазаргъа,
Хар адамны джюрегинде чагъарча.
Мен талпыйма, тенгим. аллай назмугъа,
Дарман болуб, ауругъанны багъарча.

Сюе эсем аллай назму джазаргъа,
Бар кючюмю назмулагъа бурлукъма.
Бу башында сагъынылгъан затлагъа,
Хар заманда эс бёлгенлей турлукъма.

ЛЕРМОНТОВНУ ЭСКЕРИУ

Кюнртада
Герох таууш эштилиб,
Илгендирди
Тёгерекде болгъанны.
Къара тубан,
Джылан кибик. сюркелиб.
Машук тауну
Этегине чулгъанды.

Джаралы адам
Ийилди да энишге,
Ахыр кере
Къучакълады джер шарны.

Мылы джерни,
Исси кьан бла джылытыб,
Ахыр кере
Дуниягъа ышарды.

Къанат таууш
Тохтаб къалды хауада.
Шошлукъ халгъа
Бёленгенди тёгерек.
Джер бла кёкню
Арасына джол салыб,
Ахыр кере
Дюнгюрдеди деу джюрек...

Кёк да, джер да
Этедиле шагъатлыкъ.
Бу болумда
Джоюлгъандыла бек кёбле:
Арасында
Тюзлюк бла терсликни.
Джаннган отда
Кюйгендиле поэгле.

Къарайма мен
Джюрюшюне сагъатны.
Хар атламын
Байлаб джюрек къаныма,

Кёз аллыма
Келтиргенлей хар затны,
Кёб сагышла
Чыгъадыла аллыма.

Ким биледи,
Бир такыйкъа озгъунчу,
Кёб тюрлениу
Бола болур джашауда.
Биреулени,
Билеме мен, соргъунчу,
Болгъанларын
Огъур ишни башлауда.

Биреуле уа,
Къара джерде къаралыб,
Кир ишлеге
Урлукъ чача болурла.
Биреуле да,
Тюзлюк ючюн къадалыб,
Ол урлукъгъа
Ертен сала болурла.

Биреуледе
Джана болур къууанч той,
Джангы туугъан
Сабийчикни сыйына.
Биреуле уа

Ачы сарнай болурла,
Джангы ёлюкню
Тёгерегине джыйыла.

О, джамагъат!
Мени джылаб кёрсегиз,
Кёз джашымы
Эслемегиз, тилейме.
О, джамагъат!
Мени джырлаб эштсегиз,
Телиди деб,
Терслемегиз, тилейме:

Мен джыласам —
Сагъат тилни тюрюнде,
Адамланы
Джарсыууна джылайма,
Мен джырласам —
Сагъат тилни юсюнде,
Адамланы
Къууанчына джырлайма.

О, джанчыгъым,
Гокка хансчыкы!
Болуб келдим
Санга тансыкы.

Тау джерлеге
Хурмет салыб,
Чыкыган эдинг
Кюннге ышарыб.

Сен насыблы
Болалмадың,
Кына чагыб
Кыалалмадың.

Геджебсиниб,
Бир джел турду,
Хатер этмей,
Сени урду.

Назик санчыгынг
Бююлдю,
Кызыл нюрчююнг
Тегюлдю.

Джашаргъа деб
Мурат этдинг,
Кёб заманны
Азаб чекдинг.

Джелде болмады
Чырт арыу,

Сенде кълмады
Джукъ кърару.

Сызгырыб урду,
Джюрексине.
Учуб кетдинг
Биргесине.

Эслемедим
Къайры кетдинг,
Джюрегими
Салкъын этдинг.

Булбул кълды,
Кёкдо ахсына.
Ол хансчыкъны
Джазыкъсына...

Сени кёлюнг бек джарыкъды,
Ышаралла
Кенг керилиб эринлеринг.
Аллынг толгъан ашарыкъды,
Къычыралла:
— Аша, ич — деб тенглеринг.

Къан ышан джокъду бетингде,
Джугъун кьоймай,
Джут аракъы эмгенди.
Башынг къалганд тютюнде,
Столунгу
Къара тубан кёмгенди.

Юй бийченг кюрешед бюгюлюб,
Сегизинчи
Мартды бюгюн, байрамыд;
Ол а кюрешеди бюгюнлю,
Къалгъан кибик
От джагъагъа байланыб.

Танг кереем сени кючюнг,
Хорлатмадынг
Кесинги чырт ичкиге;
Тиширыуну джангыз кюнюн
Аракъы бла
Джутуб кьойдунг ичинге.

— Тар ёзенде джырлай сансыз,
Кеченг кюнюнг да эринмей,
О, тау суучукъ, кесинг джангыз
Къалай джашайса эрикмей!

Бауурунгу ташла джыра,
Не сакълайса сен мында!
Джырларынгы эркин джырла,
Тюш да тенгиз джагъагъа.

— Ма менде да баред мурат,
Къораргъа бу тар джерден.
Бир зат мени тыйыб турад,
Къоймай тюшерге тѣбен.
Менден сора да, тохтамай,
Кѣбле чабалла ма ары.
Джутулур деб къоркъама
Джырымы энчи макъама...

Къарт терекчи, къара джерни къотарыб,
Кюрешди да, кюрек алыб къолуна,
Ёсюб келген терекчикни къобарыб,
Алыб кетди, къысыб джылы къойнуна.

Мында къалгъан терекчикле, болумну,
Билгем кирик, акъырынчыкъ ахсыныб,
Къарадыла муну ызындан, бушуулу,
Къымсыз халда, бир-бирине къысылыб,

Къарт терекчи терекчикни келтириб,
Эркелетиб, бачхасына орнатды.
Уланына эмчек салгъан анача,
Джер да мынга мылы къойнун узатды.

Онгсунмайын муну бери келгенин,
Хыны тюрсюн алыб, джангы хоншула
Тебретиле джутуб, мынга джетгенни,
Кёзюу-кёзюу биргесине къошула.

Къарт терекчи, хар кюн сайын суу салыб,
Сакълай туруб, терекчикни чагъарын,
Танг алада кёрдю бир кюн къуу болуб,
Бутакълары саргъыл тартыб тургъанын.

Къарт терекчи, сынташ кибик, сирелиб,
Бушуу басыб аны ауур санларын,
Джерни терслеб караб турад серине,
Билалмайын, хоншуланы заранын...

Келедиле,
Кетедиле
Кюнле, айла эм джылла.
Чыгъадыла,

Чагъадыла
Джюрекледe кёб джырла.
Арырыкъдыла,
Къорарыкъдыла
Аланы джазгъан адамла,
Джашарыкъдыла
Джашнарыкъдыла
Джылыуу болгъан назмула.

Тёртмюйюшлю, чыммакъ бетли акъ къагъыт,
Столумда джатаса сен къымылсыз.
Тынчайыргъа къоймай, тартыб къобарыб,
Кечелени ишлетесе тынымсыз.

Кёрюнсенг да, кюзгю кибик, тюз болуб,
Кёб тыйгъычла тыядыла аллымы.
Гитчо сабий анасыны эмчегин
Эмген кибик, эмдинг джюрек къанымы.

Сен—тенгизсе, джюрегими сезимлерин,
Къайыкълача тиземе мен юсюнге.
Бошуракъ кёрсенг къайыкъланы ичлерин,
Суу джагъагъа быргъайса сен, ёкюне.

Тайгъан кибик сыйдам бузда налсыз ат,
Таяд сенде кърч къаламым кълумда.
Бу палахдан кутулгъанлай, дагъыда
Темир таула сюелелле джолумда...

Бир абыныб, бир сюрюнюб мен алкъын,
Акъырынчыкъ, джол къратыб барама.
Ким биледи ишни къалай боллугъун —
Не кетерме, не мийикден кърарма!

Сакъ бол дейсе къламынга,
Джюзгенде акъ къагъытда.
Сен кесинг да джазгъанынга,
Ёкюнмезча бол артда...

БУРАКЪ

(Бараташвилиден)

Кёк хауада учуб барад бурагъым,
Ызымдан а къара къргъа кычырад.
Бушуууму къуууб кетсин боранынг,
Силкин, буракъ, санларынгы къымылдат.

Кенгине кер къанатынгы, джигерлен,
Джеллени джыр, сууланы кес, уч алгъа,
Чынга таудан, кёлсюзлюкню джибермен —
Къоркъуу неди, сени кибик тулпаргъа!

Садакъ кибик джырыб къара булутну,
Джулдузлагъа барыб, джюрек тѣгалсам,
Ата джуртну, тенглери ми унутдум, —
Деб кесими аны ючюн сѣгалмам.

Джюрегими сарнагъанын, тыхсыуун,
Тас этерге чыкъгъанма кенг талагъа,
Джел азыгъы эт джюрекни джарсыууун,
Таудан-таугъа секир, буракъ, уч алгъа.

Ёлген кюнде табылмасын сюегим,
Ичлеринде эски къабыр ташланы,
Къабырымда сарнамасын суюгеним,
Керек тюлдю, суюмейме кѣз джашланы.

Къум тюзледе кеси джангыз къычыра,
Къара къаргъа къазсын мени кѣрюмю.
Хыны боран, улуй эмда сызгъыра.
Зыгъыр бла джабсын джазыкъ ёлюмю.

Ёшюнюмю кѣкден тюшген тамчыла
Джибитсинле, джыламукъча кѣрюне,

Джууукъ-тенг тюл, тау кьушу бла кьартчы
Сарын тартыб, ашырсынла кёрюме.

Уч, тохтама, мени ёхтем бурагьым,
Ётейик биз тар джазыуну чегинден.
Сермеш джолгъа элтиб атсын боранынг,
Кьоркьуу ышан кенгдед мен кёлюмден.

Хыны джазыу, сени мурдар кьолунгдан,
Ёлген огьуна этейим мен, кьайгьырмаз.
Киши мени сайлаб алгъан джолумдан,
Ант этеме, бир эли да тайдырмаз!

Алгъа, буракь! Кьарыуунгда джокьду чек,
Джауларынгы ур да джерге кьабышдыр,
Мугур джюрек сагьышлыды бюгюн бек,
Бушууму сюр да джелге кьатышдыр.

Бошха кетмез, ийнан, джюрек талпыуум,
Ким болса да биреу мени эскерир.
Аякь ызынг неда исси тылпыуунг,
Буракь, сени кьум тюзледе эсленир.

Мени ызымдан ёсюб келген уланчыкь,
Кьыйналмайын, бу джелеле терк барыр.
Бурагьы да, кенге кере кьулачын,
Иесини эрлиги бла махтаныр.

Джолсуз джер бла учуб барад бурагъым,
Ызымдан а къара къаргъа кычырад.
Бушуууму алыб кетсин боранынг,
Силкин, буракъ, санларынгы кымылдат!

АММАГЪА

Хар письмонгда
Үалай кере кыйтарыб,
Сораса сен
Мени джашау халымы.
Кюнден-кюннге,
Джут сагъышла, джутланыб,
Эмедиле
Хаман джюрен къанымы.

Не боллукъду...
Джюройме бу сагъатда,
Джюрегими
Назмула бла къандырыб,
Билим кыууб
Айланама узакъда,
Къарачайны
Къарт тауларын калдырыб.

Къаялача,
Деменгилидиле мында юйле,
Чыракъла да
Джулдузлача джаналла.
Адамлары
Огъурлула, игиле —
Бир-бирине,
Хурмет чача, озалла.

Сюеме мен
Бу шахарны къарамын,
Хар адамы
Джууукъ-тенгча багъалыд.
Алай а мен
Бу джерледе къалалмам,
Къарачайгъа
Турад джюрек байланыб.

Бош къыйналма, —
Мени сеннге тилерим, —
Не боллукъду,
Сени сансыз джашынга!
Мени джокълаб,
Къайгъы салма — излерим —
Алайсыз да
Къайгъылы къарт башынга...

КЪОБАН

Ашыгыш джюзген акъ толкъунланы,
Рахат халда тебрете.
Таш эринлеге турмай къулланыб,
Алгъа сюресе, терлете.

Уучу огъунудан джаралы къаблан,
Атханча мыллык уучугъа,
Мыллык атаса, темирча къатхан,
Таш эринлеге, тунчугъа.

Къаягъа тийсенг, бир мыдах оюу,
Куъаралад кёмюк эрнингде.
Таш дорданлада джыламукъ къоюб,
Къайтаса биягъы джеринге.

О, кём-кём тауланы кём Къобаны!
Шагъатма мен кюрешинге,
Ташны-агъачны да терк къобарыб,
Джутаса сен, джюрексине.

Кеченг-кюнюнг да хаманда былай,
Азатлык ючюн термиле,
Бирде кюлгенлей, бирде уа джылай,
Саркъыб баралла ёмюрле...

Ма сени кибик, мен да джылайма,
Мен да сарнайма солуусуз,
Бушууну сюрюб кыстайлмайма,
Келиб киргенд да соруусуз.

Кеси джокъда
Тау кышуну уясын,
Элия уруб,
Къара кёсеу этгенди.
«Эниш сюрем,
Тюшмей эсенг, боллугъунг
Ма былайд»,—деб
От бла джазыб кетгенди.

Тау кышуу уа
Бу кыяны ёшюнюн,
Сагаллагъан
Джаугъа налат бергенди.
Ачыуланыб,
Алгъындан да мийикге
Булутланы
Ичин джырыб кетгенди.

Аны ызындан
Къарагъанды кыайгъылы

Биргесине
Джашаб тургъан къаясы,
Джангы тюшген
Окъ джарача, тютюнлей,
Энишгеде
Къалыб кетгенд уясы.

Тауну таугъа
Ургъан кибик, тауушла
Сюргендиле
Тау къушуну ызындан
От къамчисин
Къысха-къысха
Чакъдырыб,
Кёкню бети
Кийингенди кызылдан.

Аны ючюн
Тохтамайын, мийикден
Мийик чыгыб,
Арыгъынчы баргъанды.
Ехтемлиги
Ма бу гитче затчыкъны
Элияны
Джюрегин бек джаргъанды.

Таш дорданы
Джарылгъанд да экиге

Арасындан
Джилтин чартлаб чыкыгъанды.
Сюре кетиб,
Тау кышуну ызындан
Джетгенди да
Уруб джерге джыкыгъанды...

Бир талай джан,
Баууру бла сюркелген,
Къуршадыла
Кышну ёхтем ёлюгюн.
Не затды бу,
Къайданды деб къарамай,
Чанчакълалла
Къара ырхым ёшюнюн...

Суугъарыргъа излеб кюнню,
Кызыб турган эринлерин,
Кече кюн да солумайын,
Билмей чыртда эрингенни,
Бирде джалай, бирде чайнай
Джерни зыгырын, ташын,
Къара суучукъ къаратханды
Джерни тюбюнден башын.

Чыгъар-чыкъмаз кюннге къараб,
Таууш этгенд:—«Кел бери,
Сени ючюн кюрешгенме,
Кеси кесиме кёл бериб.
Кел да мени буз къойнума
Тийир къызыу эрнинги.
Кёб джылланы кюрешиб
Буду этген эрлигим...»

Дагъыда кёб омакъ сёз бла,
Кюрешгенди чакъырыб,
Кюн а барыб кёк тенгизге
Къабланнганды акъырын,
Муну кёрюб къара суучукъ,
Ачыуланнганд, булгъаныб.
Билмегенди кесинден сора,
Дагъыда суула болгъанын.

ЭКИ БЕТЛИ

Къара чубар уу джыланны
Ауузунда кёрюнсе да эки тил,
Джангыз бирди тамыры.

Ма сени уа, экибетли,
Таныргъа бек кыйынды
Къалгъанладан айырыб.

Хар кимдеча, ма сенде да
Тургъанлыкъгъа
Джангыз бир тил кёрюнюб,
Барды анда эки тамыр,
Аманлыкъгъа буруб тургъан
Джюрегинги кемириб.

Таб тюшгенлей, бири бла
Адамлагъа
Чачаса сен ууунгу.
Бири бла уа сибиресе
Аманлыкъгъа
Тартыб келген джолунгу.

ДЖАНГЫЛЫЧ

Арт аягъын сюйрей барыб асхакъ къой,
Онгсуз болуб бауурланды, макъыра.
Джазыкъсынныкъ деген кибик, салыб ой,
Нёгерлерин болушлукъгъа чакъыра,

Джатад тилсиз төшелиб кенг талагъа,
Ауур солуб, адам кибик,ынгычхай,
Нёгерлери билмей не бла джараргъа,
Баш энишге къарайдыла, тынгылай.

Бир токълучукъ, джерге тирей хамхотун,
Бара-барыб, къойну юсюне абынды.
Алайсыз да джарсыб тургъан къарт къойну,
Джюрегинде ачыу оту къабынды.

Кючден-бутдан кёлтюрюлюб орнундан,
Хатачыгъа мыллык атды, тентирей,
Токълучукъ а, кымсыз болуб, симсирейд,
Биягъынлай, бурунчугъу джер тирей.

Кечмеди къой «хатачыны» къылыгъын,
Джюрексиниб, уруб джерге къаблады.
Арта эслеб, кёзлерини къыяун,
Ургъан джерин тили бла джалады.

— О, адам, сен не джазаса,
Къалам къалтырай къолунгда;
Ёлюм сакълайд босагъангы —
Тынч джатсанг а орнунгда.

— Ёлом меннге коркьюу тюлдю,
Къалмазма мен джазыудан.
Хайырланыб арт кючюмю
Джыр джазама джашаудан.

Адам ауруйду,
Адам кыйналад.
Аджал бла
Кюрешеди бююнлю.
Ана джылайды,
Ана сарнайды,
Джашчыгыны
Джашауундан тюнгюлюб.

Аджал хыныды,
Аджал къатыды,
Хатер этмей,
Джибереди бар уун.
Адам кюеди,
Адам бишеди,
Термиледи,
Алалмайын тылпыуун.

Дохтур келмейди,
Дохтур мычыйды,
Аякъ таууш
Эштилмейди эшикте.
Сынташча къатыб
Турады ана,
Айырмайын
Эки кёзюн бешикден.

О, ана! Ол да,
Сени джашынгча,
Джангыз джашыды
Бир къарт амманы.
Терсле ме аны,
Тилейме сенден,
Бери келирча
Джожьду амалы.

Джерденми чыкъды,
Кёкденми тюшдю,
Бир уллу палах
Басханды юсюн.
Сени джашынга
Ашыгыб келе,
Элтиб ургъанды
Мешнагъа кесин...

Къарангы кече эшигими,
Къакъды биреу акъыртын,
«Кел, кир»,—дедим, кириб келди,
Къара къайгъы джашыртын.

Бу бушуудан сер башымы
Айыралмай тургъанлай,
Эртденнгиде биягъы эшик,
Тыкъылдады туура алай.

«Ким эсенг да къора!»—дедим,
Къымылдамай орнумдан.
Арта билдим насыбымы,
Ычхыннганын къолумдан...

— Тау тюбюнде наз терекле,
Былай ариу нексиз сиз!
Башларыгъыз кёкге джете,
Санларыгъыз тюпле-тюз.

— Джюрекледде зарлыкъ тутмай,
Кирсиз болса кёлюгюз,
Сиз да, адамла, ёсериксиз
Бизни кибик болуб тюз.

**ГОККА ХАНСЧЫКЪНЫ
АДЖАЛЫ.**

Таугъа кысылыб
Орналган эдинг,
Сакълаб туруп деб,
Джангурдан, джелден,
Къолай болмады.
Сайлаган джеринг,
Джатаса энди
Кыриылыб белден.

Шош эд тегерек
Тууган джерингде,
Инсан джокъ эди
Тынчыкыны бузган,
Турдула сакълаб
Бу таш эринле,
Хыны джелледен,
Джангурдан, буздан.

Кьоркьуу салмады
Шыбыла таууш,
Къая ёшюнню
Кылышча сылган,
Кьоруулаб турду
Ышанган тауунг,

Хар не пеладан,
Сеннге узалган.

Тау а билмеди
Хатасын кеси,
Билмей турганлай,
Халеклик салган;
Аны кьойнундан
Тюшген таш эди,
Сен назик джанны
Юсюнгден басхан.

Заманны джели,
Ешюнюн сылыб,
Сагал этген
Тау этекледе,
Джатаса энди,
Белчигинг сыныб,
Ерге туругья
Дыгалас эте...

**КИМ БИЛЕДИ, БАРА БАРГЪАН ДЖАШАУДА,
СЕННГЕ ЭТИЛГЕН НАЗМУЛАНЫ ОКЪУРСА.
ДЖЮРЕГИМИ ТАЗАЛЫГЪЫН АНГЫЛАБ,
КЪАРТЛЫГЪЫНГДА АХСЫНЫРГЪА БОЛУРСА.**

Хар джазгъаным джетмей мени кѣлюме,
Кѣб назмуну джыртыб отха къуйганма.
Кече джатсам, джукъу кирмей кѣзюме,
Сени ючюн ариу сѣзле джыйгъанма.

Ким биледи, къалай болур джашауум,
Къарайма да джукъ кѣрмейме аллымда.
Башха адамгъа бериб джюрек отунгу,
Къалыргъа да болурма мен джалында.

Ол сагъатда къара кюер санларым,
Джюрегим да тохтаялмаз орнунда.
Болмаз сеннге мени чыртда зараным,
Тайдырмазма сайлаб алгъан джолунъдан.

Тюрсюнюнге къараб джангыз сёз айтмам,
Тюбесем да, джанлаб озуб кетерме,
Джашаууму мен да джангыз ашырмам,
Тура туруб, башха бирге тюберме.

Ким биледи, бара баргъан джашауда,
Сеннге этилген назмуланы окъурса,
Джюрегими тазалыгъын ангылаб,
Къартлыгъында ахсыныргъа болурса.

Заманны озгъанын
Алмадым эсге.
Сакъладым кюсеб,
Тюбешир кюнню.
Болджал да джетди...
Къарангы кече,
Азгъын джюрекни
Этдинг кюлтюмлю.

Узакъда къалыб,
Сени кюсеген
Джут кюнлеримде
Джашыртын къолла

Джюгенлеб, джерлеб,
Сыйпаб юсюнгию,
Чыгыб тургандыла
Кечеги джолгъа.

Ауур умутла,
Юсюмю басыб,
Учуб кетдиле
Узакъгъа, кеннге.
Белинга дери
Батмакъгъа батыб,
Болушлукъ излеб,
Къарайса меннге.

Бетингда къанынг
Къалмай эмилиб,
Ачаса мыдах
Джюрек сырынгы
Алгынча тюлсө
Энди эмилик,
Джерле деб ышыйса
Меннге сыртынгы.

Нега да джокъду
Сени огъайынг,
Кимге да турад
Эсинг бёлуне.

Алтын атджерни
Къалай салайым,
Теблениб тургъан
Джауур белинге...

Энтда,
Энтда,
Кюн булутду алгъын кибик,
Алгъын кибик къуяды джангур.
Энтда,
Энтда,
Арабызгъа шайтан кириб,
Биягъынлай, чыкъды дауур.
Энтда,
Энтда,
Алгъын кибик, кёк джууулуб,
Кюн да керди кирпиклерин.
Энтда,
Энтда
Алгъын кибик, шош къубулуб,
Къанатлыла джюздюле эркин.
Энтда,
Энтда

Ингир шошду биягынлай,
Биягынлай, сылджырайды
Ай кёкде.
Энтда,
Энтда,
Биягынлай, шаушалмай,
Сюймеклик от
Джанад отлу джюрекде.
Энтда,
Энтда
Биягынлай ташада
Эки терек сюелелле, чайкъала.
Кём-кёк чагыб турад алкъын
бирчиги,
Бирчиги уа —
Тебрегенди саргъала.

КЪЫЗНЫ ДЖЫРЫ

Къайры барсам да
Ызымы мараб,
Тураса хаман
Акъыртын,
Къара кёзлеринг,
Сююмлю къараб,
Ийнакълайдыла
Джашыртын.

Мутхузлукъ тартыб
Тургъан кёзледе
Джарыкъ джилтинле
Ойнатдынг.
Джукъугъа батыб,
Тургъан джюрекде
Тюбсюз сагъышла
Къайнатдынг.

Къыйнама мени,
Мындан кёб энди,
«Сюеме» деб
Айтма меннге.
Тенгизни бети
Шошлукъда турса,
Тынч болад джюзюю
Кемеге.

Кюн башынгдан къыздырады,
Тер джууады бетинги.
Чепкенчигинг суу болгъанды.
Къысады тыкъ этинги.

Аяз болуб учуб келдим,
Къургъатыргъа теринги,
Джел болдунг да къууб ийдинг,
Эскермейин, сен мени.

Кёк мияла буз болдум да,
Урдум сеннге кесими.
Джана тургъан от болдунг да,
Эритдинг буз этими.

Акь чокъуракь суу болдум да,
Акьдым энди сылджыраб.
Акь чабакъчыкь сен болдунг да,
Келиб кирдинг джылтыраб...

Толкъунума чырмадым да,
Алыб кетдим тенгизге.
Сен тенгизсиз болалмайын,
Мен да сенсиз болалмайын,
Къалыб кетдик биз бирге.

СЮЙМЕКЛИКГЕ

Сормай кириб, биреулени юйюне,
Къаласа сен къонакь болуб ёмюрлюк.
Биреулени, асыу болмай кёлюне,
Къачаса сен, шыбылача кёрюнюб.

Бирелуени, тау башлагъа кёлтюрюб,
Юслерине джылы тонну джабаса,
Биреулени, джерге басыб, чёкдюрюб,
Бузну алыб, юшютюрге чабаса.

Биреулеге узатаса, ышарыб,
Кеси ёмюрю саркъмаз кибик бир къарыу.
Биреулеге быргъайса сен, чамланыб,
Кеси ёмюрю айыкъмазча бир ауруу.

Ма меннге уа сабийликден беричин,
Экиси да кёзюлешиб чабалла.
Ким хорлары тюлдю алкъын белгили,
Бусагъатда джагъалаша баралла...

Туугъан элим
Шош джукълайды,
Ай джарыкъгъа бёлениб.
Турабыз биз,
Къымыл этмей,
Суу джагъада сюелиб

Эштиледи
Къулагъыма
Татлы тийген ауазык.
Ариу субай
Белчигинги
Сылайды къол аязым.

Сен къарайса
Баш энишге,
Кеси аллынга тартыныб.
Мен турама
Тюз къатында,
Джууаб излеб, ахсыныб.

Ийнан, джаным,
Бошалгъанды
Джюрек сеннге берилиб.
«Сюеме» деб
Айтырынгы
Сакълайма мен термнлиб...

Мен къыйналдым —
Халкъны бары
Къыйналгъанча кёрюндю.

Мен кѳуандым —
Халкѳны бары
Кѳууанганча кѳрюндю.
Мен джыладым —
Халкѳны бары
Джылагѳанча кѳрюндю.
Мен джырладым —
Бютеу дуня
Джырлагѳанча кѳрюндю.
Халкѳ бла бирге
Байланыбды
Кѳууанчым эм джарсыуум.
Алай эсе,
Сен да халкѳса —
Биргенгеди джазыуум.

Огѳурсуз джел,
Джаныу этиб,
Чыгѳанакѳлы кѳолларына,
Узалады тал терекни
Саб-саргѳалгѳан
Азгѳын чапракѳларына.
Джангыз терек
Джагѳалашад джел бла,

Сакъларгъа излеб,
Ахыргъы чапракъларын.
Мурдар джел а,
Хатер этмей, ууатыб,
Мылы джерге къатышдырад
Назик ёсген бутакъларын...
Мен сюелеме терезе тюрбюнде,
Тюрбюсюз къарангыгъа
Джюздюре кёзлерими.
Не кюрешеме да
Тыялмайма сеннге иймейин,
Сени ючюн ёксюз къалгъан
Джюрек сезимлерими.
Ах, къалай сюе эдим аланы
Сени таба
Бармазлыкъларын.
Уюб тургъан шош джукъунгдан
Эшигинги хыны къагъыб,
Уятмазлыкъларын.
Не кюрешдим да,
Тыялмадым,
Къобхан Къобанны аллын.
Сабийлерин
Узакъ джолгъа ашыргаън
Ана кибик,
Симсиредим да къалдым.
Джел джангур да

Тохтатмады,
Бу эмилик талпыуну.
Таш къабыргъаланы эритиб,
Ичге кирди
Сюймекликни тылпыуу.
Отоунга кирир-кирмез
Умутларым
Мени азгъын келеккеми
къурала

Ийнакъ къургъан
Нёгеринг а, чартлаб турду,
Кёзлерине кёрюннгенча
джыланла.

Мен сюелеме
Терезе тубюнде,
Тубсюз къарангыда
Джюздюре кёзлерими.
Не кюрешеме да,
Джыялмайма ызларына
Сени ючюн ёксюз къалгъан
Джюрек сезимлерими...

Къалай сукъланама
Тау джитилеге,
Эртденги кюнню

Биринчи кёрлюк,
Алай сукъланама
Мен ол джигитге,
Сен джюрегинги
Джылыуун берлик.

БИР ТЕНГИМЕ

Нек тураса,
Керек джерде, джашырмай,
Сёлешсенг а,
Андан хапар билсенг а.
Кечелени,
Джукъламайын ашырмай,
Джюрегинги
Ангылат да кёрсенг а.

Башха джерде,
Быллай бир да кюрешмей,
Хар неге да
Джетед сени къарыуунг.
Кёргенлейинге
Ол къызчыкъны, сёлешмей,
Нек къачаса,
Нек тыйылад тылпыуунг?

Сюймей эсе,
Къарачын бир кёзюне,
Сени таба
Нек къарайды термилиб.
Сюймей эсе,
Къызыл нюрге кёмюле,
Къатынг бла
Нек озады кёрюнюб!

Нек болгъанды,
Быллай бир эс ташламай,
Къарыуунгу
Санларынга джыйсанг а.
Къызчыкъны да,
Кесинги да къыйнамай,
Джюрегинги
Ачыкъ эт да къойсанг а...

Нек къраайса мени таба,
От джандырыб кёзлерингде,
Билмеймисе, къуу тамырла
Къабынныгъын джюрегимде!.

КЕТЕВАННЫ ТАУУШУ

(Бараташвилиден).

Кёк толкьунла кёмюклениб,
Суу джагъаны талайла.
Субай ёсген тереклени,
Сууукъ джелле тарайла.

Азгъын бетин аз джарыта,
Айны мутхуз джарыгъы,
Аз джашагъан кесегинде
Джашауундан тарыгъыб,

Бир тиширыу олтурады
Джагъасында тау сууну,
Кенг ёзенни толтурады,
Аны джюрек джарсыуу:

«О, тилчиле! Неди сизге,
Джалгъан сёзню хайыры,
Нек джабдыгъыз эшигими,
Сюйгенимден айырыб.

Сюйген наным, бош сёзлеге
Нек бошладынг эсинги,
Зар джюрекли адамлагъа
Нек алдатдынг кесинги?

Сюймекликни гокка хансын,
Джюрегимде орнатыб,
Кызыл чагыб джашнагъынчы,
Нек джанладынг, ууатыб!

Джашлыгъымы былай къысха,
Кетдинг эсе ёлтюрюб,
Нек айтханенг, сора, джаным,
«Сюеме», — деб, ётюрюк!

Кюрешеме, наным, ийнан,
Басалмайма кёлюю.
Тюзлюгюме кёзюнг джетсе,
Сууда изле ёлюю, —

Деб тиширыу башын атды,
Толкъунлагъа эмилик,
Тюшгени бла кёмеуюлге,
Кетди хариб, кёмюлюб,

«Амилбарым!»... — деген таууш,
Чыкъды сууну тюбюнден.
Къая ранла къалтыралла,
Бу тауушну кючюнден,

Тул къатынча, ачы сарнай,
Аууб талай ауушну,
Алыб кетди кечеги джел,
Бу насыбсыз тауушну...

Къанатлыла учалмагъан,
Джан-джаныуар басалмагъан
Тик тауланы бетлерине,
Сюйгеними билдирирге,
Джазарыкъма

сени атынгы.

Ёмюрлени суу кёрмеген,
Кёк бутакъчыкъ нырт ёсмеген,
Гокка хансдан кьум тюзледе,
Джюрегими сеннге бере,
Ишлерикме

Суратынгы...

Сау нел, Къобан! Кавказымы бал сууу,
Сени кьоюб кетген эдим узакъгъа.
Къайтыб келдим, бюгюн уллуд джарсыуум—
Чакъырама сени энчи ушакъгъа.

Шахарланы кёрюб хар не тюрлюсюн,
Атламымы ёлчелеб, сакъ атладым.
Таулу къызны ышангылы тюрсюнюн,
Ёмюрлюкге джюрегимде сакъладым.

Къанатлыла учалмагъан,
Джан-джаныуар басалмагъан
Тик тауланы бетлерине,
Сюйгеними билдирирге,
Джазарыкъма

сени атынгы.

Ёмюрлени суу кёрмеген,
Кёк бутакъчыкъ чырт ёсмеген,
Гокка хансдан къум тюзледе,
Джюрегими сеннге бере,
Ишлерикме

Суратынгы...

Сау кел, Къобан! Кавказымы бал сууу,
Сени къоюб кетген эдим узакъгъа.
Къайтыб келдим, бююн уллуд джарсыуум —
Чакъырама сени энчи ушакъгъа.

Шахарланы кёрюб хар не тюрлюсюн,
Атламымы ёлчелеб, сакъ атладым.
Таулу къызны ышангылы тюрсюнюн,
Ёмюрлюкге джюрегимде сакъладым.

Санларымда кьайнай татлы умутла,
Тансыкъ болуб, кьайтханымда ызыма,
Кёлюм бла сейирсиндим бу затха —
Тюбемейин кьалдым таулу кьызыма.

Кете туруб тилегенем мен сеннге,
Кёз джетдире турурса деб, бу кьызгьа.
Билдирмединг не эсе да сен аны
Башха джашха бурулгьанын бек кьысха.

Кьайгьырма сен, Кавказымы кьарт сууу,—
Сюймекликни джарамайды байларгьа.
Таулу кьызыны джокьду бюгюн джарсыуу—
Кимни суйсе эркинди ол сайларгьа!

Уюб тургьан кёк хауаны дуккуллаб,
Джел урады, бузлу джангур джауады.
Таудан тюшген шоркьа кибик, шууулдаб,
Шахарымы кенг джолларын джууады.

Олтурама кесим джангыз тапчанда,
Эскереме озуб кетген кюнлени.
Бушуулума кесим джангыз ашхамда.
Эртде огьуна унутханса сен мени...

Айырылыу

Къыйын болду меннге бек.

Ол а сеннге

Эки къатха къыйынды.

Кёб джарсыугъа

Тубей келсе да джюрек,

Хар неге да

Тёзюб къалдынг сыйынг бла.

Чабыб, джортуб,

Айланмадынг ызымдан,

Къыйын кюнде

Тарыкъмадынг кишиге,

Кете туруб,

Акъырынчыкъ ахсындынг —

Сокъурандым

Мен да этген ишиме...

Сен кетгененг,

Тёгерекни къызарта,

Къызыл чепкен

Таб джарашыб юсюнге.

Андан бери

Меннге бютеу дуния

Кёрюнеди

Отча къызыл тюрсюнде...

БАШЛАРЫ

Тёлерме мен борчуму	5
Ленинге	6
Тенгиз джагъада	8
Ана тил	9
«Алма терекни»	11
Иесиз юй	12
Анам (п о э м а д а н ю з ю к)	13
Халкъындады джюреги	18
Таулада (д ж ы р)	19
«Мутхуз бетли тар юйчюкде»	20
«Айла, кюнле озадыла»	21
Джырлагъыз, тенгле (д ж ы р)	22
Насыбсыз къартлыкъ	23

«Мен сюеме аллай назму джазаргъа»	29
Лермонтовну эскериу	30
«Къарайма мен»	31
«О, джанчыгъым, гокка хансчыкъ»	33
«Сени келюнг бек джарыкъды»	35
«— Тар ёзенде джырлай сансыз»	36
«Къарт терекчи»	37
«Келедиле, кетедиле»	38
«Тёрт мюйюшлю, чыммакъ бетли акъ къагъыт»	39
«Сакъ бол дейсе къаламынга»	40
Буракъ	40
Письмо	43
Къобан	45

«Кеси джокъда тау къушуну уясын»	46
«Суугъарыргъа излеб кюнню»	48
Эки бетли	49
Джангылыч	50
«— О, адам, сен не джазаса»	51
«Адам ауруйду»	52
«Карангы кече эшигими	54
«— Тау тюбюнде наз терекле»	54
Гокка хансчыкъны аджалы	55

III

Хар джазгъаным джетмей мени кёлюме	59
«Заманны озгъанын»	60
«Энтда кюн булутду»	62
Къызны джыры	63
«Кюн башынгдан къыздырады»	64
Сюймекликге	65
«Туугъан элим шош джукълайды»	66
«Мен кыйналдым»	67
«Огъурсуз джел»	68
«Къалай сукъланама»	70
Бир тенгиме	71
«Нек къарайса мени таба»	72
Кетеванны тауушу	73
«Къанатлыла учалмагъан»	75
«Сау кел, Къобан»	75
«Уюб тургъан кёк хауаны»	76
«Айырылыу кыйын болду»	77

□

Кубанов
Ахмат Ибрагимович

ВСТРЕЧА

1

Стихи

на карачаевском языке

80 стр. с иллюстр.

Редактор Н. М. Кагиева
Художник В. И. Бекетов
Худ. редактор М. П. Бертний
Тех. редактор Г. М. Хомякова
Корректор Т. М. Тохчукова.

□

Сдано в набор 2-VI-1970 г.
Подписано в печать 14-IX-1970 г.
Формат 60x84¹/₃₂. Физ. п. л. 2,5.
Усл. п. л. 2,3. Уч.-изд. л. 2,3. Заказ № 2718,
ВУ 72695. Тираж 1000 экз.
Цена 24 коп.

□

Ставропольское
книжное издательство,
Карачаево-Черкесское отделение,
г. Черкесск, Ленина, 38.
Карачаево-Черкесская областная
типография, г. Черкесск,
Первомайская, 47.

24 кап.